

Ministerieel besluit tot voorlopige opheffing van de bescherming als monument van de fabrieksschoorsteen in Nieuwpoort (Ramskapelle)

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.2.1, 3°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°.

Procedurestappen en vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 (artikel 6.2.3 tot en met 6.2.5);

De volgende procedurestappen en vormvereisten zijn vervuld:

- de opheffing van de bescherming als monument werd onderzocht. De bevindingen van dit onderzoek zijn opgenomen in een opheffingsdossier,
- advies over de opheffing van de bescherming werd gevraagd aan de Vlaamse Commissie voor Onroerend Erfgoed op 29 juni 2021,
- de behandeling van dit advies is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

Motivering

De fabrieksschoorsteen is een vrijstaande bakstenen schoorsteen versterkt met gewapend beton op een bakstenen vierkante basis, gelegen in een weiland ter hoogte van de Koolhofstraat in Nieuwpoort (Ramskapelle).

De fabrieksschoorsteen in Nieuwpoort (Ramskapelle) werd omwille van de historische, artistieke en documentaire waarde beschermd als monument bij ministerieel besluit van 2 juni 1992 houdende bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, van onder meer de fabrieksschoorsteen van de voormalige steenbakkerij in Nieuwpoort (Ramskapelle).

Het algemeen belang gevormd door de erfgoedwaarden wordt in het inhoudelijk dossier bij het beschermingsbesluit als volgt omschreven: "Voornoemde overblijfselen uit de eerste wereldoorlog zijn historisch waardevol omwille van hun belang voor de internationale politieke geschiedenis die in 1914 resulteerde in het uitbreken van de eerste wereldoorlog, één van de belangrijke bladzijden in de geschiedenis van West-

Europa. Naast de soldatenkerkhoven als aangrijpende herinneringen aan de oorlogstrategie, behoren zij tot de materiële restanten van de krijgsverrichtingen in de Westvlaamse frontstreek 1914-1918, en zijn aldus belangrijk voor de militaire geschiedenis. Zij hebben ook sociaal-culturele waarde als gedenktekens voor de belangrijke gebeurtenis van de eerste wereldoorlog; tevens zijn zij documenten van een specifieke en tijdsgebonden vorm van oorlogsvoering (stellingoorlog). Dat er aan deze oorlogsrelicten ook een emotionele waarde verbonden is, hoeft weinig betoog; een plaats als de "First Md Post" aan Essex - Farm - Cemetery bijvoorbeeld, spreekt de ganse Anglo-Saksische wereld aan omwille van het gedicht "In Flanders Fields the Poppies Grow".

Van 2000 tot 2018 werd een intensief beheerstraject gelopen, waarbij zowel de Stad Nieuwpoort, de provincie West-Vlaanderen, het agentschap Onroerend Erfgoed als de eigenaars verschillende initiatieven namen om de fabrieksschoorsteen in Nieuwpoort (Ramskapelle) te consolideren.

Een eerste restauratievoorstel van 2000 werd na toekenning van de restauratiepremie stilgelegd. Op initiatief van de provincie West-Vlaanderen werd in 2012 naar aanloop van de herdenking van de Eerste Wereldoorlog 2014-2018 met de verschillende overheden opnieuw naar oplossingen gezocht om het monument te consolideren en te ontsluiten voor het publiek. Het initiatief leidde in 2015 tot een doorbraak, waarbij de verschillende partijen zich opnieuw bereid verklaarden financieel bij te dragen aan de instandhouding en consolidatie van het monument. In opdracht van de provincie West-Vlaanderen werd in 2015 een ontwerper aangesteld voor de opmaak van een beheersplan als basis voor het restauratievoorstel. Het voorafgaand stabiliteitsonderzoek en vooronderzoek naar de staat van het beton en staal toonden aan dat zich aanzienlijk meer consolidatiewerken opdrongen dan aanvankelijk ingeschat. Geconfronteerd met een verhoogde investeringskost haakten de eigenaars uiteindelijk af voor de voortzetting van het restauratievoorstel, gezien de meerkost de financiële draagkracht van de eigenaars te boven ging.

In 2019 vroegen de eigenaars aan de heer minister Geert Bourgeois, Vlaamse minister bevoegd voor Onroerend Erfgoed, de opheffing van de bescherming als monument. De Stad Nieuwpoort ondersteunde hen hierin en schaarde zich achter het voorstel tot opheffing.

De eigenaars gaven aan dat het monument zich in een bijzonder slechte staat bevond: "Uit recente rapporten blijkt dat de constructie in wezen op instorten staat, wat cliënten er zelfs toe verplicht heeft om een afsluiting rond de site te plaatsen teneinde schade door vallende brokstukken te vermijden."

Op grond van het actiefbehoudsbeginsel zoals voorzien in artikel 6.4.1. en 6.4.2. van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de zakelijkrechthouders ertoe verplicht de nodige instandhoudings- en herstellingswerken uit te voeren. De eigenaars merken op dat zij: "[...] de noodzakelijke instandhoudings- en herstellingswerken evenwel niet zelf [kunnen] financieren [...] en over te weinig structurele financiële middelen [beschikken] om de werkzaamheden te bekostigen. Uit een recente studie blijkt bovendien dat instandhoudings- en herstellingswerken geen structurele oplossing voor de slechte staat van de schoorsteen zullen bieden. De schoorsteen is eenvoudigweg té beschadigd om nog op een duurzame en toereikende wijze te kunnen worden hersteld. Ook na de uitvoer van instandhoudings- en herstellingswerken zal er een groot risico blijven bestaan voor vallende brokstukken en andere vormen van calamiteiten."

De eigenaars achten de opheffing van de bescherming als monument van de fabrieksschoorsteen aangewezen gezien de erfgoedwaarden onherstelbaar aangetast of verloren zouden zijn gegaan: "[...] de erfgoedwaarden van de schoorsteen [zijn] onherstelbaar aangetast en in wezen zelfs geheel verdwenen. Een eenvoudige blik op recente foto's leert dat het bouwwerk in geen enkel opzicht nog lijkt op een schoorsteen die bij een voormalige Vlasroterij (lokaal gekend als de "steenbakkerij") hoort. De schoorsteen lijkt op een eenvoudige toren die geenszins het industrieel karakter van de voormalige Vlasroterij (lokaal gekend als de "steenbakkerij") symboliseert, laat staan illustreert. De redenen waarom de schoorsteen in 1996 werd beschermd, zijn geheel verdwenen."

De eigenaars menen dat de bouwfysische staat dermate zorgen baart dat deze een opheffing van de bescherming als monument in het algemeen belang vergt: "[...] het instortingsgevaar [is] zonder meer pertinent te noemen, waardoor het algemeen belang de sloop van de schoorsteen vereist. Het kan immers niet aanvaard worden dat brokstukken afkomstig van de schoorsteen mensen verwonden of schade aan grazende koeien zouden toebrengen. Dergelijke calamiteiten zouden de aansprakelijkheid van zowel cliënten als van de gemeente in het gedrang brengen."

In 2020 bracht het agentschap Onroerend Erfgoed de verschillende partijen opnieuw samen om de patstelling in het beheerstraject aan te kaarten. Op het bijzonder overleg van 27 januari 2020 maakten de verschillende partijen hun standpunt over de instandhouding van het monument kenbaar. De eigenaars bevestigden hierbij geen verder gevolg te kunnen geven aan het restauratievoorstel gezien het eigen aandeel in de consolidatiekosten zijn financiële draagkracht te boven ging. De Stad Nieuwpoort verklaarde hierbij de vraag tot opheffing van de bescherming als monument te ondersteunen een geen financiële mogelijkheden te zien om het monument te consolideren. Ook de provincie West-Vlaanderen gaf aan in de huidige beheerscontext geen mogelijkheden te zien om de consolidatie van het monument verder te kunnen ondersteunen. De alternatieve beheersopties leidden ook niet tot oplossingen.

Artikel 6.2.1, 3° van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming. Van deze mogelijkheid zal voornamelijk gebruik worden gemaakt om tot een ruimtelijke afweging te kunnen komen. Op die manier kunnen verschillende (ruimtelijke) belangen tegenover elkaar worden afgewogen om zo het algemeen belang te vrijwaren."

Door de gewijzigde context is het belang van de bescherming van de fabrieksschoorsteen als monument geëvolueerd ten opzichte van het algemeen belang aanwezig op het ogenblik van de bescherming.

De bescherming als monument van de fabrieksschoorsteen, Koolhofstraat zonder nummer in Nieuwpoort, wordt opgeheven omwille van het algemeen belang.

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING,
WONEN EN ONROEREND ERFGOED BESLUIT:

Artikel 1. Het ministerieel besluit van 2 juni 1992 houdende bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten van onder meer de fabrieksschoorsteen van de voormalige steenbakkerij in Nieuwpoort (Ramskapelle), gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 18 juli 1992, wordt voorlopig gedeeltelijk opgeheven.

Art. 2. Het beschermde goed, de fabrieksschoorsteen van de voormalige steenbakkerij, Koolhofstraat zonder nummer in Nieuwpoort (Ramskapelle), waarvan de bescherming voorlopig wordt opgeheven, bevindt zich op het perceel met de volgende kadastrale gegevens: Nieuwpoort, 4de afdeling, sectie D, perceelnummer 11/W (deel).

Het plan met de aflijning en de plaats van de aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek is opgenomen als bijlage bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het beschermde onroerend goed waarvan de bescherming voorlopig wordt opgeheven, wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 3. In artikel 1 van het ministerieel besluit van 2 juni 1992 houdende bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, van onder meer de fabrieksschoorsteen van de voormalige steenbakkerij in Nieuwpoort (Ramskapelle) wordt punt 7. geschrapt.

Brussel,

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE